

КОНЦЕПЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ

ПРОЄКТ СТАНОМ НА 26.06.2024

Ця публікація була створена Проєктом USAID «ГОВЕРЛА» та стала можливою завдяки щирій підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст цієї публікації не обов'язково відображає погляди USAID чи Уряду США.

ЗМІСТ

КОНЦЕПЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ.....	1
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	3
2. ОПИС ПРОБЛЕМИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	3
3. МЕТА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ.....	6
4. ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБ'ЄКТИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ.....	6
5. ОСОБЛИВІСТЬ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ	8
6. СУБ'ЄКТИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ.....	8
7. ПРИНЦИПИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ.....	12
8. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ.....	13
9. ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ.....	16
10. СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ ТА ЇХ МЕТАОПИСИ.....	19
11. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ	20
12. СПЕЦІАЛЬНІ СТАТИСТИЧНІ ТА ІНШІ ОБСТЕЖЕННЯ І СТАТИСТИЧНІ РОБОТИ З ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ.....	21
13. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ	22
14. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ	23
15. ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ	25
16. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ КОНЦЕПЦІЇ	26
17. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ	26

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Концепція місцевої статистики в Україні (далі – Концепція) визначає передумови, поточний стан і проблеми формування, мету, об'єкти та суб'єкти, основні поняття, загальну структуру, принципи та напрями розбудови місцевої статистики. Концепція базується на системному підході до формування статистичної інформації з питань місцевого значення в Україні. Адміністративними рівнями формування такої інформації є місцевий (рівень територіальних громад (їх частин (населених пунктів) та/або об'єднань), регіональний і загальнодержавний.

Концепція базується на:

- Конституції України, законодавчому полі державної регіональної політики, місцевого самоврядування, політики відновлення і розвитку територій;
- законодавстві з питань інформації, інформаційних відносин і цифровізації у сфері публічного управління та адміністрування;
- законах, що регламентують державну статистичну діяльність і діяльність з ведення публічних електронних реєстрів;
- законодавстві з містобудування та просторового планування;
- міжнародних (європейських) стандартах (рекомендаціях) стосовно різних аспектів статистичної діяльності та використання статистичної інформації для вимірювання сталого розвитку громад і територій;
- кращому вітчизняному та світовому досвіді формування і розвитку місцевої статистики;
- практиці та актуальних завданнях місцевого розвитку в Україні в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

Реалізація Концепції сприятиме трансформації системи місцевої статистики відповідно до сучасних потреб державної регіональної політики та підвищенню якості інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень щодо розвитку територіальних громад і регіонів України.

2. ОПИС ПРОБЛЕМИ, ЯКА ПОТРЕБУЄ РОЗВ'ЯЗАННЯ

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Реформа децентралізації, зміни в територіальній організації влади в Україні розширили повноваження органів місцевого самоврядування та їх фінансову основу. Водночас ці процеси зумовили актуальність проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації розширених повноважень і відповідальності на рівні територіальних громад, а відповідно – їхню потребу в достовірних даних місцевої статистики.

Російська військова агресія посилила актуальність потреби в даних з питань місцевого значення, особливо щодо демографічних і міграційних процесів, руйнування інфраструктури та інших втрат для планування відбудови й розвитку територій, обґрунтування необхідних фінансових ресурсів, пошуку джерел їх забезпечення, зокрема в межах проєктів міжнародної технічної допомоги.

Нормативно-правова база з питань державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій, з одного боку, передбачає відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування за планування та результати діяльності, з іншої боку, у чинному правовому полі відсутні нормативні документи, які визначають організаційно-правові засади формування місцевої статистики.

Розширення повноважень органів місцевого самоврядування відбувається в умовах реалізації Україною курсу на євроінтеграцію, супроводжується втіленням принципів належного урядування, серед яких – прийняття рішень на основі якісних даних, доступність

для громадян та інших користувачів інформації про діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, стан і розвиток територій.

Процеси цифрової трансформації в Україні створили низку передумов для формування місцевої статистики, зокрема Єдиний державний вебпортал відкритих даних забезпечив відкритий доступ до окремих наборів адміністративних і статистичних даних, оцифрування адміністративних реєстрів уможливорює формування інтегрованої інформаційної бази даних в автоматизованому режимі, створення геоінформаційної системи регіонального розвитку та інших цифрових рішень дає змогу сформувати базу для інтегрованої інформаційної системи місцевої статистики, аналітичної підтримки управлінських рішень на рівні територіальних громад.

ПРОБЛЕМИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ПОТОЧНИЙ СТАН МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ ТА ПОТРЕБУЮТЬ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Попри актуальність потреб у місцевій статистиці, її поточний стан характеризується комплексом проблем, а саме:

- **несистемність**: набори статистичних, адміністративних та інших даних, які використовуються для потреб управління місцевим розвитком на рівні територіальних громад, не мають ознак системного характеру, оскільки формуються кожною громадою самостійно, з різних джерел, різної якості та різним рівнем доступу до них;
- **нестача офіційної державної статистичної інформації**: перелік показників, рекомендований для розробки документів з планування відновлення та місцевого значення в системі державної регіональної політики, просторового розвитку та містобудівної діяльності, не забезпечений повною мірою офіційною державною статистичною інформацією,¹ джерелом якої є державні статистичні спостереження насамперед щодо населення та ринку праці, розвитку економіки та інвестицій, умов та якості життя мешканців громад;
- **неузгодженість даних з різних джерел**: насамперед це стосується офіційних даних про чисельність населення Державної служби статистики України² та органів місцевого самоврядування, для яких додатковим джерелом для визначення цього показника є реєстри територіальних громад. Водночас такі реєстри ведуться без узгодження системи електронного обміну даними з інформаційною системою Державної міграційної служби та іншими системами. Також існує обмежений чи платний доступ для органів місцевого самоврядування до державних реєстрів та інших інформаційно-комунікаційних систем у частині відомостей про територіальні громади загалом;
- **відсутність уніфікованих форм первинного обліку**³: через відсутність таких форм, насамперед погосподарського обліку в сільських і селищних територіальних громадах (частка яких становить 72,1% у їх загальній кількості), їхній необов'язковий характер, а також значний обсяг паперового документообігу, якість даних з питань місцевого значення, які формуються на рівні територіальних громад та їх населених пунктів, є низькою;
- **обмеження доступу до адміністративних та інших типів даних щодо**

¹ Планом державних статистичних спостережень (ДСС) на 2024 рік передбачено 81 ДСС, з них за результатами 16 ДСС буде отримано 94 статистичні показники в розрізі районів областей України, за результатами 7 ДСС буде отримано лише 23 показники в розрізі територіальних громад.

² Офіційна державна статистична інформація про чисельність населення зафіксована станом на 01.02.2022.

³ Див. також Проєкт наказу Держстату «Про внесення змін до Інструкції з ведення погосподарського обліку в сільських, селищних та міських радах» згідно з Планом діяльності Державної служби статистики України з підготовки проєктів регуляторних актів на 2024 рік.

територіальних громад через принцип конфіденційності⁴: дані, зібрані в результаті державних статистичних спостережень щодо територіальних громад, зокрема за формою № 6-сільрада, мають статус конфіденційної інформації. Доступ до даних, розпорядниками яких є центральні органи виконавчої влади, територіальні громади мають зазвичай лише щодо своєї громади або до реєстрових даних про окремих об'єкт реєстру. Це обмежує проведення порівняльного та стратегічного аналізу громад, формування прогнозів місцевого значення;

- **відсутність єдиної інформаційної системи місцевої статистики:** органи державної влади та місцевого самоврядування, громадські об'єднання та інші організації забезпечують інформаційну підтримку рішень з питань місцевого значення, запроваджуючи різноманітні інформаційно-аналітичні системи, інші цифрові рішення, зокрема на платній основі. Проте місцеві портали, наявні інформаційно-аналітичні системи мають різний рівень інформаційного наповнення, аналітичних можливостей для планування та моніторингу й оцінки місцевого значення;
- **низький рівень спроможності органів місцевого самоврядування формувати та використовувати місцеву статистику, програмні індикатори моніторингу місцевого значення:** недостатній рівень кадрової спроможності, зокрема статистичної грамотності та аналітичних навичок представників виконавчих органів місцевого самоврядування, значний обсяг паперового документообігу, відсутність належного рівня програмного і технічного забезпечення роботи з даними суттєво впливає на якість процесів формування і використання даних з питань місцевого значення. Це позначається на спроможності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади здійснювати моніторинг і оцінку ефективності політики, програм та проєктів, а також визначати програмні індикатори досягнення цілей стратегічних документів, результативності виконання проєктів, ефективності використання публічних фінансів.

Наслідком зазначених вище проблем є низька якість даних місцевої статистики. За результатами опитування⁵ органів місцевого самоврядування в Україні, проведеного в лютому 2024 року, 64,5% територіальних громад не задоволені якістю даних через їхню відсутність (19,6%) або незадоволену потребу в даних (46,9%).

Згідно з Декларацією якості європейської статистичної системи⁶ статистичні дані є результатом функціонування всієї статистичної системи, складовими/об'єктами оцінювання якої є: (1) інституційне середовище, (2) статистичні процеси та (3) статистична інформація як результат статистичного виробництва. Виходячи із зазначеного, визначальними чинниками низької якості даних місцевої статистики в Україні є відсутність єдиної узгодженої методологічної основи статистичного оцінювання показників з питань місцевого значення, слабка координація на загальнодержавному рівні процесів збору, оброблення, аналізу, збереження, захисту та поширення відповідної статистичної інформації, а також несформованість організаційно-правових засад забезпечення реалізації цих процесів.

Відсутність методологічної і законодавчої основи формування і розвитку місцевої

⁴ Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності офіційної державної статистичної інформації. Наказ Державної служби статистики України від 30.12.2022 № 434. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0573-23#Text>.

⁵ Опитування проведено в межах реалізації Проєкту USAID «ГОВЕРЛА» «Комплексне дослідження потреб у даних на місцевому рівні та розробки концепції муніципальної статистики й відповідного законопроєкту». Обсяг вибірки – 596 ТГ. Період опитування – з 06.02.2024 до 27.02.2024 р. за сприяння Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури.

⁶ Quality declaration of the European statistical system. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/ks-02-17-428>.

статистики на системній основі, що є умовою забезпечення якості даних для реалізації органами місцевого самоврядування своїх повноважень, принципів прозорості та підзвітності в публічному управлінні, планування відновлення і розвитку територій, обумовлюють необхідність визначення концептуальних підходів до реформи системи статистики України та впровадження місцевої статистики з подальшим інституційним, програмно-технічним, кадровим, фінансовим забезпеченням її впровадження з урахуванням кращих міжнародних практик.

3. МЕТА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Метою Концепції є визначення напрямів, механізмів і етапів формування методологічних та організаційно-правових основ функціонування і розвитку місцевої статистики в Україні з урахуванням особливостей воєнного стану, повоєнного розвитку України та виконання євроінтеграційних завдань.

Реалізація Концепції передбачає створення механізму координації діяльності та взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів місцевої статистики з питань інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень щодо функціонування, відновлення і розвитку громад і територій.

4. ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБ'ЄКТИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Місцева статистика – це система виробництва (збору, обробки, аналізу, зберігання, захисту даних) і поширення статистичної інформації щодо соціальної, економічної, екологічної, інших сфер місцевого значення на рівні територіальних громад, їх частин (населених пунктів, які входять до складу територіальної громади) та/або їх об'єднань, зокрема функціональних та інших типів територій.

Єдина інформаційна система місцевої статистики (ЄІСМС) – це інтегрована багатофункціональна інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує процеси збирання, оброблення, аналізу, збереження, захисту та поширення статистичної інформації з питань місцевого значення.⁷

Статистична інформація з питань місцевого значення – це задокументована інформація, що дає узагальнену кількісну та якісну характеристику явищ і процесів, які відбуваються в економічній, соціальній, екологічній та інших сферах на рівні територіальних громад, їх частин (населених пунктів) та/або об'єднань, зокрема функціональних та інших типів територій.

Джерелами даних для місцевої статистики є:

- статистична інформація виробників офіційної статистики;
- адміністративні дані центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;
- реєстрова інформація⁸ публічних електронних реєстрів;
- дані фінансової звітності підприємств, митної статистики;
- первинні та інші дані респондентів, які підлягають статистичним спостереженням;
- геопросторові дані;

⁷ Питання місцевого значення для цілей цієї Концепції розуміються відповідно до Частини 1 статті 143 Конституції України.

⁸ Згідно із Законом України «Про публічні електронні реєстри» реєстрова інформація – інформація (зокрема інформація з обмеженим доступом), що створюється програмними засобами реєстру на основі реєстрових даних, метаданих та іншої передбаченої цим Законом інформації або їх сукупності.

- статистична інформація міжнародних організацій та статистичних служб іноземних держав;
- оцінки та розрахунки, здійснені на основі зазначених у цій частині даних.

Об'єктами місцевої статистики є масові явища та процеси у межах територіальних громад, їх частин (населених пунктів) та/або їх об'єднань, зокрема функціональних та інших типів територій.

Функціональні типи територій⁹ – це території відновлення, регіональні полюси зростання, території з особливими умовами для розвитку та території сталого розвитку, визначені

⁹ Закон України «Про засади державної регіональної політики», стаття 11-2 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#top>.

відповідно до закону України «Про засади державної регіональної політики».

5. ОСОБЛИВІСТЬ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Концепція місцевої статистики пропонує інноваційний у сучасних умовах підхід до формування інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління місцевим розвитком на основі поєднання офіційної державної статистичної інформації, адміністративних даних, реєстрової інформації публічних реєстрів, інших інформаційно-комунікаційних систем. Це дасть змогу оперативно та з мінімальними витратами забезпечити органи державної влади, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інших користувачів необхідною статистичною інформацією в умовах, коли проведення традиційних статистичних спостережень ускладнене. Такий підхід відповідає кращим європейським практикам і дасть змогу суттєво підвищити якість інформаційного забезпечення управлінських рішень на місцевому рівні.

В умовах російської військової агресії проти України публічні реєстри, інші інформаційно-комунікаційні системи є основою для формування місцевої статистики. Вони містять реєстрову інформацію про населення, заклади освіти, суб'єкти господарювання, об'єкти нерухомості, земельні ділянки, інші об'єкти, яку неможливо або складно отримати через проведення традиційних статистичних спостережень.

Ключовими публічними реєстрами, іншими інформаційно-комунікаційними системами, дані яких мають використовуватись у місцевій статистиці, є:

- Єдиний державний демографічний реєстр;
- Державний реєстр актів цивільного стану громадян;
- Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- Державний реєстр речових прав на нерухоме майно;
- Державний земельний кадастр;
- Єдина державна електронна система у сфері будівництва;
- Єдиний державний реєстр транспортних засобів;
- Єдиний державний реєстр адрес;
- Реєстр статистичних одиниць¹⁰;
- Інші галузеві та відомчі реєстри й інформаційні системи.

6. СУБ'ЄКТИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Суб'єктами місцевої статистики є учасники процесів (i) замовлення; (ii) виробництва і поширення; (iii) постачання; (iv) використання статистичної інформації з питань місцевого значення.

¹⁰ Реєстр статистичних одиниць (далі – РСО) – це автоматизована інформаційна система, призначена для збирання, накопичення, захисту, опрацювання, поширення, використання та зберігання даних щодо статистичних одиниць. URL: <https://ukrstat.gov.ua/edrpo/prso.htm>.

Місцева статистика формується на таких адміністративних рівнях: загальнодержавному; регіональному; місцевому.

Замовники місцевої статистики – центральні органи виконавчої влади та їх територіальні органи, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, міжнародні організації, фізичні особи, які формують офіційний запит на статистичну інформацію з питань місцевого значення.

ЗАМОВНИКИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Групи	Замовники
Органи державної влади	<ul style="list-style-type: none"> ЦОБВ та їх територіальні органи Місцеві органи виконавчої влади
Органи місцевого самоврядування	<ul style="list-style-type: none"> Міські, селищні, сільські ради ОМС районного та обласного рівнів
Інші замовники	<ul style="list-style-type: none"> Юридичні особи: підприємства, установи, організації Міжнародні організації Фізичні особи

Замовлення на статистичну інформацію з питань місцевого значення – це офіційний запит до виробників місцевої статистики, інших державних органів чи недержавних установ щодо надання статистичної інформації про соціальну, економічну, екологічну, інші сфери місцевого розвитку на рівні територіальних громад, їх частин (населених пунктів) та/або їх об'єднань, зокрема функціональних та інших типів територій.

Державне замовлення на статистичну інформацію з питань місцевого значення – це засіб державного регулювання задоволення потреб держави і суспільства в неупередженій та об’єктивній статистичній інформації з питань місцевого значення.

Державне замовлення на статистичну інформацію з питань місцевого значення реалізується через:

- **державні статистичні спостереження** органів державної статистики, інших виробників офіційної статистики, які включені до Плану державних статистичних спостережень;
- **статистичних та інших робіт спеціально уповноваженого органу з питань місцевої статистики**, а також центральних органів виконавчої влади (крім виробників офіційної статистики).

Інші види замовлення на статистичну інформацію з питань місцевого значення можуть формувати органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інші замовники та реалізовуватися через статистичні спостереження, інші види статистичних робіт відповідно до чинного законодавства.

Виробники місцевої статистики забезпечують збирання, оброблення, аналіз, збереження, захист і подальше поширення статистичної інформації з питань місцевого значення на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

Виробниками місцевої статистики є органи державної статистики та інші державні органи, органи місцевого самоврядування, недержавні організації, які проводять державні та інші статистичні спостереження, що забезпечують отримання статистичної інформації з питань місцевого значення.

ВИРОБНИКИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Групи	Виробники
Виробники офіційної статистики	<ul style="list-style-type: none"> • ЦОВВ з питань статистики, підприємства, установи та організації, що належать до сфери його управління • Національний банк України • ЦОВВ, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику
Виробники інших видів статистичної інформації з питань місцевого розвитку	<ul style="list-style-type: none"> • ЦОВВ та їх територіальні органи, крім органів державної статистики • Органи місцевого самоврядування

ВИРОБНИКИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Групи	Виробники
	<ul style="list-style-type: none">• Дослідницькі та аналітичні центри• Громадські об'єднання• Інші виробники (міжнародні, європейські організації та ін.)

Постачальники місцевої статистики – розпорядники адміністративних даних, держателі даних публічних реєстрів, адміністратори інших інформаційно-комунікаційних систем, а також респонденти, які відповідно до закону та/або угод про взаємообмін інформаційними ресурсами, надають виробнику та/або замовнику місцевої статистики адміністративні та інші дані для формування єдиної інформаційної системи.

ПОСТАЧАЛЬНИКИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Групи	Постачальники
Постачальники адміністративних даних	<ul style="list-style-type: none">• Державні органи (крім органів державної статистики) - держателі публічних реєстрів та/або інформаційно-комунікаційних систем• Органи місцевого самоврядування• Інші юридичні особи, визначені законодавством
Постачальники первинних даних – респонденти	<ul style="list-style-type: none">• Юридичні особи, їх відокремлені підрозділи• Фізичні особи-підприємці• Фізичні особи

Користувачі місцевої статистики – фізичні або юридичні особи, громадські формування, які використовують статистичну інформацію з питань місцевого значення у порядку загального доступу, спеціального доступу та/або електронної інформаційної взаємодії.

КОРИСТУВАЧІ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Групи	Користувачі
Органи місцевого самоврядування, асоціації та об'єднання ОМС	<ul style="list-style-type: none">• Територіальні громади (жителі)• Сільські, селищні, міські ради• Обласні та районні ради• Сільські, селищні, міські голови• Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад• Старости• Органи самоорганізації населення• Всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування та їх регіональні відділення
Місцеві органи виконавчої влади	<ul style="list-style-type: none">• Обласні військові/державні адміністрації• Київська міська державна адміністрація• Рада Міністрів АР Крим• Севастопольська міська державна адміністрація• районні військові/державні адміністрації
Центральні органи виконавчої влади	<ul style="list-style-type: none">• Міністерства, Служби, Агентства, Інспекції• ЦОБВ зі спеціальним статусом• Інші ЦОБВ• Територіальні органи ЦОБВ

КОРИСТУВАЧІ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Групи	Користувачі
Суб'єкти господарювання, установи, організації	<ul style="list-style-type: none">● Суб'єкти господарювання● Бюджетні установи та організації● Всеукраїнські та регіональні асоціації ОМС● Інші громадські об'єднання● Вітчизняні та іноземні інвестори
Освітні та наукові організації	<ul style="list-style-type: none">● Заклади вищої освіти, інші освітні інституції● Інститути НАН України● Інші дослідницькі та аналітичні центри
Інші користувачі	<ul style="list-style-type: none">● Міжнародні організації● Незалежні експерти● Агенції регіонального розвитку● Інші фізичні та юридичні особи

7. ПРИНЦИПИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ¹¹

Принципи місцевої статистики є основою для формування і розвитку місцевої статистики, передбачають узгодженість із принципами офіційної статистики, містять вихідні методологічні й організаційні положення, що забезпечують якість статистичної інформації з питань місцевого значення для управління та обґрунтованого прийняття рішень:

7.1. У сфері публічного управління та адміністрування:

- **забезпечення просторової цілісності та повноти** статистичної діяльності з питань виробництва місцевої статистики, враховуючи єдність суспільно-економічного простору всієї території держави, а також різноманітність функціональних сфер та об'єктів управління місцевим розвитком;
- організація статистичної діяльності з питань виробництва місцевої статистики на основі поєднання процесів централізації та децентралізації влади, **гармонізації загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів**;
- **відповідність міжнародним стандартам і методології** – статистична діяльність щодо збору та аналізу даних повинна відповідати міжнародним стандартам та методології для забезпечення порівнянності статистичної інформації з питань місцевого значення на різних рівнях, враховуючи статистичні класифікатори територіальних одиниць;
- **уповноваження** – закріплення повноважень за виробниками місцевої статистики щодо збирання, зберігання, оброблення, аналізу, захисту та поширення статистичної інформації місцевого значення на загальнодержавному, регіональному чи місцевому рівнях;
- **відповідальність і підзвітність** – виробники статистичної інформації мають нести відповідальність за якість і достовірність даних щодо місцевого значення перед замовниками, користувачами та суспільством;
- **належне ресурсне забезпечення** – розвиток місцевої статистики має бути забезпеченим необхідними фінансовими, матеріально-технічними та кадровими ресурсами на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Фінансування має бути передбачуваним і сталим.

7.2. У сфері інформаційних відносин:

- **використання єдиних методологічних підходів** до збору, зберігання, захисту, обробки та аналізу даних з питань місцевого значення для забезпечення їхньої узгодженості та порівнянності на загальнодержавному, регіональному чи місцевому рівнях;

¹¹ Для організації та здійснення статистичної діяльності, забезпечення якості статистичної інформації з питань місцевого значення принципи місцевої статистики узгоджуються з принципами офіційної статистики в Україні.

- **стандартизація** – розроблення і застосування загальноприйнятих стандартів і технологій для форматування, кодування та передачі даних, методів їх зберігання у процесах виробництва і поширення даних місцевої статистики;
- **інтероперабельність** – здатність інформаційних систем різних рівнів (місцевого, регіонального, національного) взаємодіяти та обмінюватися даними для забезпечення їхньої сумісності та спільне використання для аналізу та прийняття рішень;
- **технічна сумісність** – використання сумісних технічних і програмних інструментів для забезпечення ефективного обміну даними для потреб місцевої статистики, зокрема для налагодження механізмів автоматизованого обміну даними між системами статистичного обліку;
- **інформаційна безпека** – забезпечення високого рівня захисту даних місцевої статистики під час їх передачі та обробки між різними інформаційними системами;
- **інноваційність і розвиток** – виробники місцевої статистики систематично здійснюють оцінювання своєї діяльності з метою вдосконалення процесів виробництва та поширення даних, впроваджують інноваційні методи та технології збору, збереження, захисту, обміну інформацією для забезпечення якості та ефективності статистичної діяльності.

8. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Загальна структура системи місцевої статистики формується на основі відносно відособлених, але взаємопов'язаних статистичних та інших інструментів для збирання, збереження, оброблення, аналізу, захисту, обміну та поширення статистичної інформації щодо різних сфер місцевого значення, а також формування єдиної інтегрованої інформаційної системи, характерною особливістю якої є узгодженість даних з високим рівнем уніфікації.

Загальна структура місцевої статистики

Базовими статистичними та іншими інструментами, які формують структуру місцевої статистики, є :

- законодавче поле місцевої статистики;
- принципи місцевої статистики;
- система показників і база метаописів місцевої статистики;
- основні статистичні та адміністративні класифікації;
- державні статистичні обстеження, статистичні обстеження спеціально уповноваженого органу з питань місцевої статистики, інших виробників місцевої статистики;
- державні (публічні) та недержавні електронні реєстри;
- комплекс програмних і технічних засобів, що забезпечують процеси збирання, оброблення, аналізу, збереження, захисту та поширення статистичної інформації з питань місцевого значення (ЄІСМС).

Законодавча основа для місцевої статистики

Законодавчу основу для формування, функціонування та розвитку місцевої статистики в Україні становлять:

1. Конституція України, яка визначає право громадян на доступ до інформації та обов'язок органів державної влади й місцевого самоврядування забезпечувати доступ до даних, що становлять суспільний інтерес.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейською спільнотою з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифікована із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014), яка у Главі 5 Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» регламентує реформу статистики в Україні, зокрема щодо посилення спроможностей національної статистичної системи (зокрема й у сфері місцевої статистики), приділяючи особливу увагу надійній правовій базі, належній політиці поширення даних і метаданих, зручності для користувачів та ін.
3. Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», який встановлює правові та організаційні основи створення, функціонування та розвитку національної інфраструктури геопросторових даних, спрямованої на забезпечення ефективного прийняття органами державної влади та органами місцевого самоврядування управлінських рішень, задоволення потреб суспільства в усіх видах географічної інформації.
4. Закон України «Про офіційну статистику», який визначає правові засади здійснення офіційної статистики та спрямований на створення цілісної, ефективної та соціально орієнтованої системи офіційної статистики України. Закон встановлює основні принципи організації офіційної статистики.
5. Закон України «Про доступ до публічної інформації», який забезпечує прозорість і відкритість діяльності суб'єктів владних повноважень і створює механізми реалізації права кожного на доступ до публічної інформації, зокрема статистичних даних.
6. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», який закріплює право органів місцевого самоврядування на отримання статистичної інформації, необхідної для здійснення їх повноважень, та обов'язок державних органів, підприємств, установ та організацій надавати таку інформацію.
7. Закон України «Про захист персональних даних», який регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, зокрема при здійсненні статистичної діяльності, відповідно до вимог Загального регламенту ЄС про захист даних (GDPR).
8. Закони України «Про електронні довірчі послуги», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», які створюють правову основу для електронної інформаційної взаємодії суб'єктів місцевої статистики та захисту інформації в системах місцевої статистики, зокрема з урахуванням вимог Директиви ЄС про захист мереж та інформаційних систем (NIS Directive).
9. Закони України, які визначають правові засади реалізації державної регіональної політики, стратегічного планування розвитку територій, містобудування, просторового планування тощо («Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про стратегічну екологічну оцінку» тощо) та передбачають

використання статистичних даних для обґрунтування та моніторингу відповідних політик і програм.

10. Окремі закони, які регулюють питання створення та функціонування державних реєстрів, кадастрів, інформаційних систем, що становлять потенційні джерела даних для місцевої статистики (закони «Про Державний земельний кадастр», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про Єдиний державний демографічний реєстр», «Про Державний реєстр виборців» тощо).

11. Європейська хартія місцевого самоврядування, яка визнає важливість статистичної інформації для здійснення регіональними органами влади своїх функцій і передбачає їх право на отримання статистичних даних, опрацьованих на центральному рівні.

12. Директива 2007/2/ЄС (INSPIRE), яка встановлює основи для створення інфраструктури просторової інформації ЄС з метою підтримки екологічної політики спільноти та політики або діяльності, які можуть мати вплив на довкілля.

13. Регламент ЄС № 223/2009 про європейську статистику, який встановлює правову основу для розробки, формування та поширення європейської статистики відповідно до принципів статистичної етики, прозорості та підзвітності.

14. Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, якими регулюються окремі аспекти статистичної діяльності на місцевому рівні, затверджуються методології та форми статистичної звітності, визначаються повноваження органів влади зі збору та поширення даних тощо, з урахуванням рекомендацій і стандартів ЄС у сфері статистики (наприклад, Кодексу практики європейської статистики).

15. Інші акти законодавства України.

Формування законодавчого поля місцевої статистики в Україні здійснюватиметься на основі узгодження національних законів, інших нормативно-правових актів та європейських правових норм, стандартів, кращих практик. Це забезпечить цілісність і адаптивність правових основ статистичної діяльності на місцевому рівні з урахуванням євроінтеграційного вектора розвитку України.

9. ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ

Організація місцевої статистики як загальнодержавної централізованої системи передбачає чітке визначення повноважень її суб'єктів, а також механізм їх взаємодії та координації діяльності.

ЦЕНТР МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

З метою виконання державного замовлення на статистичну інформацію з питань місцевого значення пропонується створення Кабінетом Міністрів України (або уповноваженим ним органом) Центру місцевої статистики як спеціально уповноваженого суб'єкта з питань місцевої статистики¹² у формі державного некомерційного підприємства або установи.

¹² Пропонована назва є орієнтовною. На першому етапі формування місцевої статистики як складової статистичної системи України (як варіант) засновниками такої інституції можуть бути центральний орган виконавчої влади з питань формування політики у сфері статистики, центральний орган виконавчої влади з питань розвитку громад та регіональної політики та центральний орган виконавчої влади з питань цифровізації з відповідним розподілом участі, повноважень, завдань та встановленим механізмом взаємодії, кадрового, ресурсного та фінансового забезпечення.

Центр місцевої статистики в умовах обмежених ресурсів під час воєнного стану може бути створено на основі діючого підприємства (установи), яке має відповідні компетенції та повноваження для забезпечення якісного процесу формування та поширення місцевої статистики в Україні, що відповідатиме рекомендаціям ЄС та міжнародним стандартам. До створення такого уповноваженого органу, з урахуванням світового досвіду, можуть бути залучені всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування.

Центр місцевої статистики є володільцем, розпорядником та адміністратором інтегрованої бази даних та єдиної інформаційної системи місцевої статистики (ЄІМС).

Центр місцевої статистики:

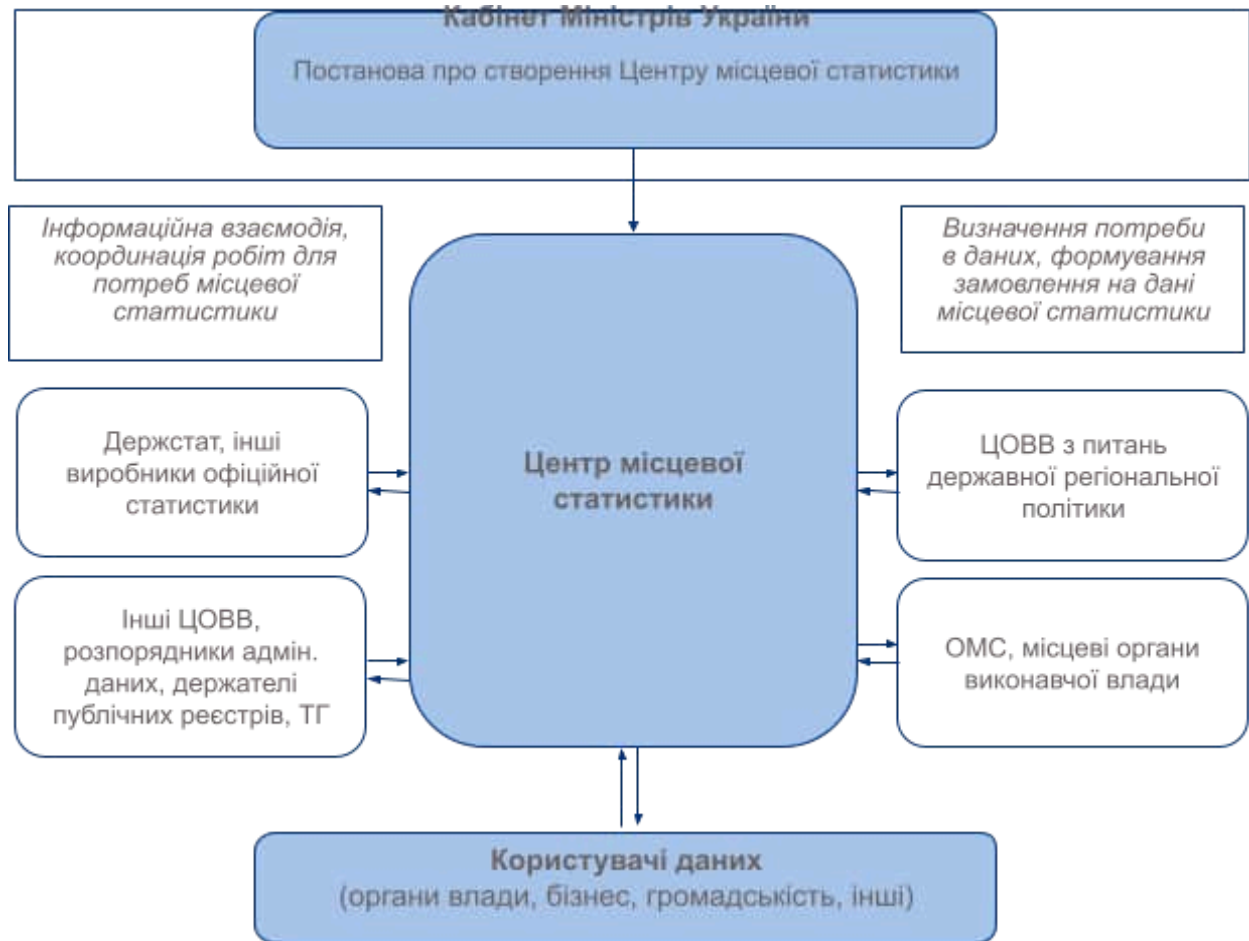
- 1) здійснює виробництво та поширення статистичної інформації щодо соціальної, економічної, екологічної, інших сфер місцевого значення на рівні територіальних громад, їх частин (населених пунктів) та/або їх об'єднань, зокрема функціональних та інших типів територій;
- 2) забезпечує актуальність, вірогідність, узгодженість і порівнянність, доступність, ясність статистичної інформації з питань місцевого значення;
- 3) взаємодіє з інформаційними системами органів державної статистики та інших виробників офіційної статистики щодо електронного взаємообміну та використання наборів даних офіційної державної статистичної інформації на рівні територіальних громад, їх частин (населених пунктів) та/або їх об'єднань;
- 4) взаємодіє з постачальниками адміністративних даних державних органів, ОМС, інформаційно-комунікаційними системами володільців публічних електронних реєстрів для виробництва і поширення статистичної інформації з питань місцевого значення;
- 5) бере участь спільно з Мінцифрою, Держстатом, іншими ЦОБВ у проведенні методологічних, програмно-технологічних та інших робіт, спрямованих на ефективне використання інформаційних ресурсів публічних електронних реєстрів, інших інформаційно-комунікаційних систем для потреб місцевої статистики;
- 6) організовує роботи зі створення інтегрованої бази даних та єдиної інформаційної системи місцевої статистики (ЄІМС);
- 7) забезпечує захист персональних даних через організаційні та технічні заходи, зокрема через створення комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю;
- 8) впроваджує новітні інформаційні технології, зокрема Big Data, BI, геоінформаційні системи, штучний інтелект, у процеси виробництва та поширення статистичної інформації з питань місцевого значення;
- 9) виступає постачальником даних для цілей державної регіональної політики та розвитку місцевого самоврядування, зокрема Геоінформаційної системи регіонального розвитку, інших інформаційно-комунікаційних платформ секторальних міністерств;
- 10) формує пропозиції до системи показників місцевої статистики в державному замовленні на статистичну інформацію з питань місцевого значення відповідно до потреб користувачів для включення до Плану державних статистичних спостережень та/або статистичних та інших робіт для формування державного замовлення;
- 11) організовує роботи з розроблення, вдосконалення і впровадження методології виробництва статистичної інформації з питань місцевого значення, непередбаченої Планом державних статистичних спостережень, та подає в установленому порядку відповідні пропозиції на розгляд і затвердження Державної служби статистики України;
- 12) бере участь у розробці методології, типових електронних форм первинного, зокрема погосподарського обліку, їх систематизації та уніфікації в органах місцевого

самоврядування, зокрема за результатами вивчення кращих практик в ОМС, для потреб управління місцевим розвитком та місцевої статистики;

13) розробляє пропозиції щодо визначення перспективних завдань і напрямів розвитку місцевої статистики, забезпечення постійного підвищення якості статистичної інформації з питань місцевого значення для включення їх у довгострокову програму розвитку офіційної статистики;

14) розвиває міжнародну співпрацю з питань місцевої статистики, зокрема інформаційно-аналітичне забезпечення розвитку транскордонних територій.

Схема функціонування Центру місцевої статистики

ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ – ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради):

- формують пропозиції до системи показників місцевої статистики в державному замовленні на статистичну інформацію з питань місцевого значення відповідно до законодавчо встановлених повноважень, порядку та форми подання;
- забезпечують ведення первинного, зокрема погосподарського обліку даних відповідно до затвердженої методології для формування статистичних показників на місцевому рівні;
- здійснюють ведення реєстрів на місцевому рівні, локальної інформаційної системи місцевої статистики відповідно до законодавства та затвердженої методології для формування на основі реєстрів частини статистичних показників на місцевому рівні;

- у межах своїх повноважень в установленому порядку подають адміністративні та інші дані до спеціально уповноваженого органу з питань місцевої статистики згідно з угодами про взаємообмін інформаційними ресурсами.

Центральні органи виконавчої влади та інші державні органи:

- **ЦОВВ з питань статистики** (Державна служба статистики України та її територіальні органи) та інші виробники офіційної статистичної інформації:
 - 1) забезпечують розробку єдиної статистичної методології з питань місцевої статистики;
 - 2) в установленому порядку беруть участь у межах повноважень у процесах виробництва і поширення статистичної інформації з питань місцевого значення.
- **ЦОВВ з питань забезпечення реалізації державної регіональної політики:**
 - 1) забезпечує координацію діяльності щодо формування пропозицій до системи показників місцевої статистики на загальнодержавному/центральному рівні у Плані державних статистичних спостережень, Державному замовленні на статистичну інформацію з питань місцевого значення відповідно до своїх повноважень, пропозицій Центру місцевої статистики, органів місцевої виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;
 - 2) в установленому порядку бере участь у межах повноважень у процесах виробництва і поширення статистичної інформації з питань місцевого значення.
- **ЦОВВ-розпорядники адміністративних даних, публічних реєстрів, держателі/адміністратори інформаційно-комунікаційних систем:**
 - 1) надають необхідні дані для формування статистичної інформації з питань місцевого значення відповідно до угод про взаємообмін інформаційними ресурсами;
 - 2) беруть участь у проведенні методологічних, програмно-технологічних та інших робіт, спрямованих на ефективне використання інформаційних ресурсів публічних електронних реєстрів, інших інформаційно-комунікаційних систем для потреб місцевої статистики.
- **ЦОВВ та їх територіальні органи-замовники і користувачі** статистичної інформації з питань місцевого значення формують пропозиції до системи показників місцевої статистики в державному замовленні на статистичну інформацію з питань місцевого значення відповідно до своїх повноважень, встановленої форми та порядку подання.

10. СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ ТА ЇХ МЕТАОПИСИ

Система показників місцевої статистики – це сукупність взаємопов'язаних статистичних показників, які всебічно та науково обґрунтовано характеризують соціальну, економічну, екологічну, інші сфери місцевого значення на рівні територіальних громад, її населених пунктів.

Система показників місцевої статистики враховує:

- інформаційні потреби органів державної влади, органів місцевого самоврядування, які відповідно до своїх повноважень розв'язують питання загальнодержавного, регіонального та місцевого значення;
- особливості територіальної організації влади в Україні;
- різноманітність функціональних сфер та об'єктів управління місцевим розвитком;
- динамічність потреб у даних різних категорій користувачів.

Принцип системності у формуванні показників місцевої статистики реалізується на основі таких методологічних підходів.

Управлінський підхід забезпечує врахування одного з головних критеріїв якості статистичної інформації, яким є актуальність/релевантність – відповідність статистичної інформації потребам користувачів.

Програмно-цільовий підхід є логічним продовженням управлінського підходу, оскільки зорієнтований на виконання управлінських функцій і повноважень через визначення цілей місцевого значення та розроблення планів і програм їх реалізації.

Геопросторовий підхід орієнтований на визначення сфер охоплення місцевої статистики та деталізацію показників за територіальними одиницями. Базовими типами таких одиниць є територіальні громади, їх населені пункти та райони областей України, похідними – функціональні та інші типи територій.

Функціональний підхід передбачає формування наборів показників місцевої статистики за сферами місцевого значення (соціальна, демографічна, економічна, екологічна, інші сфери) відповідно до повноважень державних органів влади, органів місцевого самоврядування та з метою їх ефективного виконання.

Інституційний підхід орієнтований на необхідність нормативно-правового забезпечення організації процесів збору, збереження, оброблення, обміну, поширення показників місцевої статистики з використанням чіткого визначення її замовників, виробників, користувачів та відповідними повноваженнями.

Соціологічний підхід дає змогу враховувати різноманітність і динамічність інформаційних потреб різних категорій користувачів місцевої статистики, а також передбачає важливість використання не лише кількісних, але і якісних даних з питань місцевого значення, зокрема за результатами соціологічних досліджень.

Орієнтовний перелік показників місцевої статистики, систематизований з урахуванням галузей та розділів офіційної статистики в Україні, предметних галузей статистики (Statistical Subject Areas) Євростату, а також відомостей подано в Додатку 1.

11. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

При визначенні переліку та методології формування показників місцевої статистики важливо забезпечити їх відповідність кращим світовим практикам та міжнародним статистичним стандартам, зокрема серії ISO 371XX «Сталий розвиток громад».

Ця серія стандартів, розроблена Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO), містить набір уніфікованих індикаторів для вимірювання різних аспектів сталого розвитку міст і громад. Окрім базового стандарту ДСТУ ISO 37120 «Показники послуг міста та якості життя», серія включає низку галузевих стандартів:

- ISO 37122 «Показники розумних міст» – містить 80 показників впровадження цифрових та інноваційних рішень у міському плануванні, управлінні, наданні послуг;
- ISO 37123 «Показники стійких громад» – включає 68 індикаторів стійкості та адаптивності міст перед викликами стихійних лих, надзвичайних ситуацій, наслідків зміни клімату тощо;
- ISO 37124 «Показники якості життя для міст» – складається з 56 індикаторів благополуччя мешканців, якості міських просторів, взаємодії у громаді та ін.
- ISO 37125 «Показники циркулярних міст» – охоплює 89 показників енергоефективності, сталого виробництва та споживання, замкнених циклів використання ресурсів.

Ця система стандартів формує комплексну рамку для оцінки прогресу міст і громад на шляху до сталого розвитку з урахуванням економічних, соціальних, екологічних та управлінських вимірів. Вона забезпечує науково обґрунтовану основу для стратегічного планування, моніторингу й оцінки ефективності політики та проєктів на місцевому рівні, обміну кращими практиками.

Важливою перевагою стандартів серії ISO 371XX є їх орієнтація на використання даних для прийняття рішень. Більшість передбачених ними показників можуть бути розраховані на основі офіційних статистичних даних, адміністративних реєстрів та інших достовірних джерел інформації. Це робить їх зручним інструментом для впровадження підходу доказового управління (evidence-based policymaking) на місцевому рівні.

При формуванні національної системи показників місцевої статистики доцільно:

1. Провести комплексний аналіз показників усіх стандартів серії ISO 371XX та оцінити можливості їх обчислення для міст і громад України з використанням наявного інформаційного забезпечення.
2. Поступово включати індикатори ISO 371XX або їх національні аналоги до переліку показників місцевої статистики у міру розвитку її інформаційної бази та методології.
3. Гармонізувати методологію розрахунку відповідних показників місцевої статистики з вимогами стандартів ISO 371XX.
4. Використовувати індикатори, передбачені стандартами ISO 371XX, при розробці та моніторингу стратегій і програм розвитку міст і територіальних громад України.
5. Заохочувати міста та громади України до участі в міжнародних порівняльних дослідженнях за методологією стандартів ISO 371XX для обміну досвідом та кращими практиками.

Стандарти серії ISO 371XX мають стати важливим орієнтиром для розбудови в Україні сучасної, інноваційної та корисної для управління системи місцевої статистики. Координацію роботи з адаптації стандартів ISO 371XX доцільно покласти на Центр розвитку місцевої статистики при Держстаті у співпраці із зацікавленими центральними та місцевими органами влади, асоціаціями органів місцевого самоврядування, експертним та науковим середовищем.

12. СПЕЦІАЛЬНІ СТАТИСТИЧНІ ТА ІНШІ ОБСТЕЖЕННЯ І СТАТИСТИЧНІ РОБОТИ З ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ

Спеціальні статистичні та інші обстеження, додаткові статистичні роботи є важливими інструментами отримання інформації у формі кількісних та якісних даних. Вони спрямовані на поглиблене вивчення різних аспектів розвитку територіальних громад, зокрема оцінку якості життя населення, стану інфраструктури, екологічної ситуації, ефективності управління тощо.

Для моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку на місцевому рівні мають здійснюватися дослідження якості життя в територіальних громадах на замовлення органів місцевого самоврядування та/або ЦОБВ, МОБВ. У країнах ЄС такі обстеження є складовою місцевої статистики та дають змогу оцінити рівень задоволення мешканців громад різними аспектами життя, такими як:

- доступність і якість освітніх, медичних, соціальних, адміністративних та інших публічних послуг;
- забезпеченість закладами культури, дозвілля, спортивною інфраструктурою;
- безпека проживання, рівень злочинності;
- задоволеність станом доріг, мереж водопостачання та водовідведення, благоустроєм території;
- зручність транспортного сполучення, організація пасажирських перевезень;

- можливості працевлаштування, рівень доходів та купівельна спроможність;
- екологічні умови проживання, якість питної води та атмосферного повітря тощо.

Використання гармонізованих на міжнародному рівні інструментів обстежень (анкет, методик формування вибірки тощо) дасть змогу порівнювати рівень якості життя в громадах України та країн ЄС.

Іншими важливими напрямками спеціальних обстежень є:

- **вивчення соціально-демографічних характеристик вразливих категорій населення** (осіб з інвалідністю, багатодітних сімей, внутрішньо переміщених осіб тощо), їхніх потреб у соціальній підтримці та публічних послугах;
- **оцінка якості та доступності транспортної інфраструктури, зокрема для осіб з інвалідністю;**
- **визначення фактичної кількості користувачів публічних послуг** у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту для розрахунку обсягів їх фінансування;
- **інвентаризація** зелених насаджень, природних та рекреаційних територій у межах громад;
- **моніторинг** впровадження енергоефективних технологій та використання відновлюваних джерел енергії в житловому фонді та бюджетних установах.

Результати спеціальних обстежень з питань місцевого значення є цінним інформаційним ресурсом для розроблення стратегій і програм розвитку територіальних громад, оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Тому вони мають широко використовуватися в управлінській практиці на рівні з даними офіційної статистики.

13. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

Збір, обробка, зберігання та поширення персональних даних у системі місцевої статистики здійснюється з дотриманням вимог законодавства про захист персональних даних.

Центр місцевої статистики забезпечує захист персональних даних через організаційні та технічні заходи, зокрема через створення комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю.

Одним із ключових методів захисту персональних даних у системі місцевої статистики серед іншого може бути псевдонімізація – заміна ідентифікаційних даних особи (прізвище, ім'я, по батькові, адреса тощо) на умовний ідентифікатор (псевдонім), що дозволяє обробляти дані без прив'язки до конкретної фізичної особи.

Впровадження псевдонімізації в системі місцевої статистики передбачає:

- 1) розробку та затвердження Центром місцевої статистики методології псевдонімізації персональних даних, яка повинна включати:
 - алгоритми генерації псевдонімів;
 - порядок заміни персональних даних на псевдоніми;
 - порядок зберігання ключів (відповідності між псевдонімами та реальними даними);
 - порядок деперсоніфікації (видалення ключів).
- 2) застосування псевдонімізації при зборі, обробці та зберіганні персональних даних у реєстрі даних муніципальної статистики. При цьому псевдонімізовані дані повинні використовуватися за замовчуванням для всіх випадків обробки, крім тих, де

використання реальних персональних даних є абсолютно необхідним і обґрунтованим.

- 3) забезпечення окремого та захищеного зберігання ключів, що дають змогу ідентифікувати фізичну особу за псевдонімом. Доступ до ключів повинен бути суворо обмежений та контрольований.
- 4) регулярну деперсоніфікацію даних через видалення ключів після закінчення терміну, необхідного для досягнення мети обробки персональних даних.
- 5) проведення регулярних аудитів та оцінки ризиків системи псевдонімізації для забезпечення її ефективності та відповідності вимогам законодавства.

Центр місцевої статистики забезпечує розробку необхідного програмного забезпечення та інфраструктури для ефективного впровадження псевдонімізації в системі місцевої статистики.

14. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ

1. РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ ОСНОВИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ:

- Створення законодавчої основи для формування місцевої статистики в Україні (розробка та прийняття відповідного законопроекту та нормативно-правових актів КМУ щодо його впровадження).
- Законодавче врегулювання питання повноважень ЦОБВ, МОБВ, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів з виробництва (збір, обробка, аналіз, зберігання і захист даних) та поширення даних місцевої статистики, а також їх ресурсно-фінансового забезпечення.
- Створення спеціально уповноваженого органу з питань місцевої статистики (за рішенням Кабінету Міністрів України).
- Розроблення детального Плану дій (дорожню карту) з впровадження та забезпечення функціонування системи місцевої статистики.

2. ФОРМУВАННЯ ЄДИНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ:

- Створення спеціально уповноваженим суб'єктом з питань місцевої статистики інтегрованої бази даних та ЄІСМС, яка б забезпечувала вдосконалення та електронний доступ до даних і метаданих місцевої статистики:
 - розроблення технічного завдання на формування бази даних і метаданих місцевої статистики;
 - створення та тестування єдиної бази даних місцевої статистики;
 - розроблення Геостатистичного порталу для візуалізації та аналізу даних.
- Розроблення та затвердження Порядку обробки персональних даних і доступу до них для потреб місцевої статистики.
- Створення комплексної системи захисту інформації та отримання атестата відповідності.

3. РОЗШИРЕННЯ ДжЕРЕЛ ДАНИХ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ З ВИКОРИСТАННЯМ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДАНИХ, ПУБЛІЧНИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕЄСТРІВ:

- Розроблення та впровадження організаційно-технічних положень щодо Порядку та процесів використання, збору та обробки даних з реєстрів, інших інформаційно-комунікаційних систем на основі сучасних технологічних рішень.

- Розроблення та впровадження моделі діяльності та взаємодії суб'єктів місцевої статистики у процесі збору та обробки даних з адміністративних систем (реєстрів, інших інформаційно-комунікаційних систем) для потреб місцевої статистики.
- Розроблення методології використання адміністративних даних, оцінки їх якості, правил обробки (контроль, коригування, анонімізація, імпутація, синхронізація) та інтеграції.
- Створення середовища та умов для використання сучасних технологій та можливостей комунікацій у процесі обміну даними:
- побудова IT-середовища для передачі та збору адміністративних даних: джерело, контроль даних та виправлення;
- побудова IT-середовища для передачі та збору метаданих щодо методів і правил використання, обробки даних, якості джерел адміністративних наборів даних.
- Розроблення методології та запровадження практики включення до системи показників місцевої статистики програмних показників, що характеризують досягнення цілей стратегій, програм та проєктів розвитку територіальних громад, ефективність використання бюджетних коштів.

4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ДАНИХ

- Впровадження системи управління якістю даних в органах місцевої статистики відповідно до національних стандартів та кращих світових практик.
- Розроблення та затвердження методик оцінки якості даних, отриманих з різних джерел (державних статистичних спостережень, адміністративних реєстрів, додаткових обстежень тощо).
- Проведення регулярних перевірок якості та узгодженості первинних даних, отриманих від респондентів та з адміністративних джерел. Перехресна звірка даних.
- Впровадження автоматизованих алгоритмів виявлення суперечностей, помилок та викидів у первинних даних, процедур їх виправлення.
- Застосування науково обґрунтованих методів інтеграції та узгодження даних з різних джерел для формування цілісної та несуперечливої інформаційної бази.
- Розробка та впровадження в органах місцевого самоврядування системи управління якістю даних на основі стандарту ISO 9001, що включає:
 - проведення аудиту чинних процесів роботи з даними в ОМС;
 - розробку та документування процедур забезпечення якості даних на кожному етапі їх життєвого циклу;
 - визначення відповідальних осіб та розподіл обов'язків;
 - проведення навчання персоналу;
 - здійснення регулярного моніторингу та контролю якості даних;
 - проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів системи управління якістю;
 - сертифікацію системи управління якістю даних в ОМС на відповідність стандарту ISO 9001.

5. ПОГЛИБЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ ТА ІНТЕГРАЦІЇ ДО СТАТИСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЄС:

- Ініціювання партнерських програм з країнами ЄС, міжнародними організаціями (Євростат, ЄЕК ООН) та іншими партнерами з питань розвитку місцевої статистики.
- Реалізація твінінгових та інших проєктів технічної допомоги, спрямованих на зміцнення спроможності розвитку місцевої статистики України.
- Подальша адаптація національної системи статистичних одиниць до стандартів ЄС згідно з рекомендаціями Євростату.
- Адаптація методології та практики організації місцевої статистики в Україні до стандартів та рекомендацій ЄС.

- Налагодження регулярного обміну досвідом та кращими практиками з виробниками місцевої статистики країн ЄС.
- Забезпечення зіставності та інтероперабельності даних місцевої статистики в Україні з даними країн ЄС.

6. ЗМІЦНЕННЯ КАДРОВОГО ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВОЇ СТАТИСТИКИ:

- Розроблення і впровадження програм навчання та підвищення кваліфікації кадрового потенціалу ОМС та інших суб'єктів місцевої статистики зі збору, аналізу, управління даними.
- Забезпечення ОМС та інших суб'єктів місцевої статистики необхідними технічними та програмними засобами.
- Надання типових рішень для побудови інформаційно-аналітичних систем для ОМС та інших суб'єктів місцевої статистики.
- Розроблення та впровадження єдиних стандартів якості даних, процедур їх валідації та узгодження в ОМС та інших суб'єктів місцевої статистики всіх рівнів.
- Проведення навчання для працівників органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, інших зацікавлених сторін з питань забезпечення якості даних місцевої статистики та їх використання, зокрема систем штучного інтелекту.

15. ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Реалізація Концепції передбачається у три етапи:

I етап (2024-2025 роки):

- Розроблення та ухвалення необхідної нормативно-правової бази для функціонування місцевої статистики, внесення змін до відповідних законодавчих актів.
- Утворення нових інституцій, необхідних для організації робіт з функціонування місцевої статистики.
- Розроблення та затвердження переліку показників місцевої статистики, стандартизація методології їх збору та обробки.
- Врегулювання питань доступу Центру місцевої статистики, органів місцевого самоврядування до даних з публічних реєстрів та інформаційних систем.
- Запуск пілотних проєктів зі збору, обробки, зберігання, обміну та візуалізації даних місцевої статистики в окремих територіальних громадах (експеримент із запровадження місцевої статистики).
- Передача даних місцевої статистики до геоінформаційної системи моніторингу регіонального розвитку.

II етап (2026-2028 роки):

- Створення банку даних та геостатистичного порталу місцевої статистики, налагодження регулярної публікації даних у форматі відкритих даних.
- Проведення навчання та підвищення кваліфікації персоналу Центру місцевої статистики, органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, інших зацікавлених сторін з питань забезпечення якості даних місцевої статистики та їх використання.
- Розробка та реалізація проєктів міжнародної технічної допомоги для зміцнення спроможності місцевої статистики.

III етап (починаючи з 2029 року):

- Забезпечення сталого функціонування та розвитку системи місцевої статистики України.
- Досягнення високого рівня доступності, якості та зіставності даних місцевої статистики, їх активне використання в управлінні розвитком територіальних громад.
- Вдосконалення методології, системи показників, технології обробки даних та функціонування місцевої статистики в Україні відповідно до європейських стандартів та рекомендацій.

Реалізація Концепції передбачає комплексний підхід до розбудови системи місцевої статистики із залученням широкого кола зацікавлених сторін: органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, ЦОВВ, Державної служби статистики України, міжнародних партнерів. Ключову координуючу роль у цьому процесі має відіграти новостворений Центр місцевої статистики.

16. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ КОНЦЕПЦІЇ

Реалізація Концепції дасть змогу досягти:

- побудови цілісної та ефективної системи місцевої статистики в Україні;
- посилення інституційної спроможності, аналітичного потенціалу органів місцевого самоврядування для прийняття рішень, прозорості та підзвітності їх діяльності;
- розширення можливостей для формування, моніторингу та оцінки ефективності реалізації державної регіональної політики;
- підвищення якості даних місцевої статистики, отриманих з різних джерел, через впровадження ефективних процедур контролю якості та валідації даних;
- чіткого розподілу повноважень між суб'єктами місцевої статистики, налагодження ефективної співпраці між ними на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- гармонізації місцевої статистики України зі стандартами та кращими практиками ЄС у цій сфері.

17. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

Фінансування заходів з реалізації Концепції здійснюватиметься коштами державного бюджету, місцевих бюджетів, проєктів міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяги фінансування з державного бюджету визначатимуться щороку в межах бюджетних призначень, передбачених головним розпорядникам коштів, відповідальним за виконання окремих завдань та заходів з формування місцевої статистики.

При цьому обсяг фінансування повноважень органів місцевого самоврядування у сфері місцевої статистики, делегованих їм державою, має визначатися відповідно до ст. 143 Конституції України та Бюджетного кодексу України, тобто здійснюватися коштом Державного бюджету України або через віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків.

Конкретні механізми такого фінансування будуть визначені в проєкті закону, розробленому на основі цієї Концепції, з урахуванням пропозицій усіх зацікавлених сторін, зокрема органів місцевого самоврядування та їх асоціацій. Обсяги фінансування бюджетним коштом та за допомогою інших джерел, не заборонених законодавством, будуть визначені під час розробки Плану дій із впровадження Концепції, встановлення конкретних завдань та заходів, обсягу робіт, відповідальних виконавців та очікуваних результатів за кожним із заходів.

Під час підготовки фінансово-економічного обґрунтування до відповідного законопроєкту щодо запровадження місцевої статистики буде проведено деталізовані розрахунки необхідних коштів з урахуванням кількості органів місцевого самоврядування, обсягів даних, які підлягатимуть збору та обробці, впровадження системи управління якістю даних в ОМС, а також інших факторів.